

DESPRE (R)EVOLUȚII ÎN DREPT - STUDII
DEDICATE CENTENARULUI PROFESORULUI
VLADIMIR HANGA -

Culegerea, de studii pe care o publicăm vine în întâmpinarea unui moment special: centenarul nașterii profesorului doctor docent Vladimir Hanga. Reputația de erudit de care se bucura în rândurile intelectualității clujene era dublată de prestigiul profesional și moral avut în mediul universitar din România. Activitatea științifică și funcțiile deținute în cadrul unor organisme internaționale ne îndreptățesc să-l considerăm o personalitate de talie internațională.

Născut la Cucova (jud. Buzău) la 21 octombrie 1920, a urmat cursurile Facultății de Drept din București începând din 1939 și absolvind în postura de șef de promoție *magna cum laudae* în 1943. Era perioada de aur a acestei instituții de învățământ, când studenții aveau șansa să audieze personalități ale lumii savante și avocațiale precum Istrate Micescu, Anibal Teodorescu, Mihai Rarincescu, Vintilă Dongoroz, Constantin Stoicescu sau Ion Rosetti-Bălănescu. Tânărul absolvent Hanga era pasionat de antichitatea greacă și latină, astfel că s-a angajat inițial ca traducător la Institutul de studii clasice din capitală. Astfel a avut ocazia de a colabora la traducerea și editarea în limba română a documentelor medievale transilvănene, publicate în lucrarea colectivă „Documente privind istoria României” (10 volume). A urmat studii doctorale, intrând apoi asistent universitar la Drept Roman la București. Perspectiva de avansare la catedră îi era însă compromisă de diferența mică de vârstă față de eminentul romanist Constantin Tomulescu. Ca urmare, după doi ani de activare în Capitală, a acceptat catedra similară vacantă de la

Universitatea din Cluj, pe care a ilustrat-o în perioada 1949-1986; a predat în plus și cursul de Drept civil – Succesiuni între anii 1954 și 1965, precum și alte discipline, în mod episodic, atât la Drept cât și la Facultatea de Studii Economice. A fost decan la Drept între 1969 și 1973, prorector din 1973 până în 1976, după care a demisionat din funcțiile de conducere universitară pentru că devenise reprezentantul României în Comisia pentru drepturile omului din cadrul ONU. În perioada 1984-1989 a fost arbitru la Curtea de arbitraj permanent de la Haga. A fost profesor consultant la Facultatea de Drept a UBB Cluj-Napoca până în anul 2008, dar a activat și în învățământul privat: a predat la Universitatea creștină Dimitrie Cantemir din Cluj-Napoca, a fost fondator și prorector al Universității Vasile Goldiș din Arad. A publicat în principalele limbi de circulație științifică internațională, cu predilecție în limba franceză. Ca urmare a acestui fapt, dar și a prestigiului său personal și profesional, a fost desemnat în 2003 președinte de onoare al reînființatului grup român al Asociației Henri Capitant a prietenilor culturii juridice franceze.

S-a remarcat prin traducerea în limba română și îngrijirea de ediție pentru una din lucrările fundamentale ale culturii juridice mondiale: *De iure belli ac pacis*, scrisă de Hugo Grotius; prefața lucrării fusese întocmită de maestrul și conducătorul său de doctorat, profesorul George Dumitriu, de la Facultatea de Drept din București.

Volumul care intenționează marcarea centenarului nașterii sale pornește de la domeniile principale în care omagiatul a activat, didactic și științific: Dreptul roman, Istoria dreptului și Dreptul succesoral. Tema generică aleasă se bazează pe ceea ce scria profesorul Hanga într-un articol intitulat *Drept roman și drept actual*:

„În aforismul *habent sua fata libelli* al profesorului de gramatică latină Terentianus Maurus, există o idee care se aplică cu ușurință și legislației, întrucât de fapt fiecare legiferare este legată de societatea din care provine și de care depinde. Dacă schimbările sociale necesită noi reglementări, legile vechi sunt înlocuite cu altele noi. Cu alte cuvinte, *habent sua fata leges*.”

prof.dr. Mircea-Dan BOB

CURRICULUM VITAE - VLADIMIR HANGA

I. DATE PERSONALE:

Data și locul nașterii: 21 octombrie 1920, comuna Cucova, jud. Bacău
Cetățenia: română

II. STUDII:

Primare: Școala Primară, comuna Scurta, jud. Putna

Liceale: 1939, absolvent al Liceului Ferdinand I din Bacău - șef de promoție și premiant de onoare al liceului

Universitare: 1943, licențiat al Facultății de Drept din București - șef de promoție, *magna cum laudae*

Doctorat:

- a. 1947, Doctor în Drept al Universității București, Facultatea de Drept – cu mențiunea „Laureat”, titlul tezei de doctorat - „Originea și structura posesorie a căsătoriei *sine manu*”
- b. 1949, Doctor în științe economice și politice al Universității București - cu mențiunea „Laureat”, titlul tezei de doctorat – „Instituții alimentare romane”

III. TRASEU PROFESIONAL:

- 1948-1949 — Asistent universitar la Facultatea de Drept a Universității București
- 1949-1960 — Conferențiar universitar la Facultatea de Drept a UBB Cluj-Napoca
- 1960-1986 — Profesor universitar la Facultatea de Drept a UBB Cluj-Napoca
- 1968-1973 — Decan al Facultății de Drept din cadrul UBB Cluj-Napoca
- 1973-1976 — Prorector al UBB Cluj-Napoca
- 1986 — Profesor consultant la Facultatea de Drept a UBB Cluj-Napoca
- 1977-1984 — expert O.N.U. pentru drepturile civile și politice
- 1984-1989 — membru al Curții Permanente de Arbitraj de la Haga
- membru al *Société de législation comparée*, Paris
- membru al *Société d'Histoire du Droit*, Paris
- membru al *International Law Association*
- membru al *Société Fernand de Visscher pour l'Histoire des Droits de l'Antiquité*, Bruxelles
- membru al *Société Jean Bodin pour l'Histoire comparative des institutions*, Bruxelles
- membru al colegiului redacțional al revistei *Southeastern Europe* a Universității din Arizona (S.U.A.) și al revistei *Grotiana* din Amsterdam (Olanda)
- membru al Consiliului Științific al revistelor *Studia UBB – Iurisprudentia* (Cluj-Napoca) și *Revista română de drept privat* (București)
- președinte de onoare al grupului român al Asociației *Henri Capitant* a prietenilor culturii juridice franceze

IV. TITLURI, PREMII, DISTINCȚII:

- 1962, Doctor Docent
- 1981, Premiul „Simion Bărnuțiu” al Academiei Române
- 1997, DHC al Universității de Vest din Timișoara
- 2004, DHC al Universității „Aurel Vlaicu” din Arad
- 2009, premiul Andrei Rădulescu al Societății de științe juridice, pentru traducerea Instituțiilor lui Iustinian (împreună cu Mircea-Dan Bob)
- 2010, DHC al Universității „Vasile Goldiș” din Arad

V. DISCIPLINE PREDATE:

Drept roman

Drept civil - Succesiuni

Istoria generală a statutului și dreptului românesc

Istoria statului și dreptului românesc

Tehnică juridică

Teoria și practica arbitrajului de stat

Drept internațional privat

Teoria statului și dreptului

Limba latină

Istoria economiei și a gândirii politice

Relații și organizații economice internaționale

Informatică juridică

VI. LUCRĂRI PUBLICATE

A. Tratate, cursuri, monografii

1. Originea și structura posesorie a căsătoriei *sine manu*, teză de doctorat în Drept, premiată de Facultatea de Drept București, 1946, 141 p.
2. Instituțiile alimentare romane, teză de doctorat în științe politico-economice, premiată de Facultatea de Drept București, 1948, 101 p.
3. Note după cursul de Istoria statului și dreptului românesc, (1950-1951), Cluj, 1955, 459 p.
4. Istoria statului și dreptului român, vol. I, ed. a III-a, (revăzută și întregită cu indicații bibliografice), București, 1957, 713 p. (litografiat), ed. I, Cluj, 1955, 459 p.
5. Crestomație pentru studiul istoriei statului și dreptului român, vol. I, Antichitatea, în colaborare cu Șt. Pascu, București, 1955, 271 p.
6. Curs de drept privat roman, ed. a II-a, (litografiat), ed. Litografia Învățământului, Cluj, 1958, 527 p.
7. Cetatea celor șapte coline, București, 1957, 192 p.
8. Crestomație pentru studiul istoriei statului și dreptului român, vol. II, ed. Feudalismul, București, 1958-1962, 869 p. (în colaborare cu Șt. Pascu)
9. Istoria generală a statului și dreptului. De la origini la revoluțiile burgheze, manual universitar unic, București, 1958, 306 p.
10. Curs de drept succesoral român, Cluj, 1959, 248 p. (litografiat)
11. Hrestomatia pamaatnikov feodalnogo gosudarstva i prava (cap. privind România feudală și Ungaria feudală), coord. Acad. V.M.Koretki, Moscova, 1961, p.703-735 și 801-830
12. Drept privat roman, București, 1964, 392 p. (în colab. cu M. Jakotă)

13. Caius Iulius Caesar, ed. Tineretului, București, 1967, 257 p. (tiraj 30.000 ex.)
14. Introduction bibliographique a l'histoire du droit et a l'ethnologie juridique de la Roumanie, Bruxelles, 1967, 72 p.
15. Teoria generală a statului și dreptului, București, 1967, p.29-46, 110-135
16. (manual colectiv)
17. Hugo Grotius. Despre dreptul războiului și al păcii, București, 1968, traducere, note și comentarii de G.Dumitriu; prefață și studiu introductiv Vl. Hanga
18. Bibliographie juridique roumaine (1944-1968), vol. I, București, 1969,
19. p.359-376 (operă colectivă)
20. Drept privat roman, București, 1971, 381 p.
21. Alexandru cel Mare, ed. Albatros, București, 1974, București, 192 p. (tiraj 50.000 ex.)
22. Bibliographie juridique roumaine (1968-1972), vol. II, București, 1974,
23. p.249-267 (operă colectivă)
24. Mari legiuitori ai lumii, ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1977, 290 p.
25. Drept privat roman. Tratat, București, 1978, 463 p.
26. Istoria dreptului românesc, Tratat, coordonator și autor al vol. I, ed. Academiei RSR, București, 1980, 664 p.
27. Relații și organizații economice internaționale, ed. Universității ClujNapoca, 1981, 128 p. (în colab.)
28. Dittatura degli antichi e dittatura dei moderni, Roma, 1983, 246 p. (în colab.)
29. Les institutions du droit coutumier roumain, ed. Academiei Române, București, 1988, 260 p.

30. Principiile dreptului privat roman, ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1989, 135 p.
31. Dreptul și calculatoarele, ed. Academiei, 1991, 235 p.
32. Istoria dreptului românesc (Dreptul cutumiar), ed. Fundației Chemarea, Iași, 1993, 146 p.
33. Mari legiuitori ai lumii, ediția a II-a, ed. Lumina lex, București, 1994, 325 p.
34. Manual de drept privat roman, ediția a V-a, ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 1994, 325 p.
35. Calculatoarele în serviciul dreptului, ed. Lumina lex, București, 1995, 157 p.
36. Etudes d 'histoire du droit, vol. I-II, ed. Servo-Sat, Arad, 1997, 245 p. 230
37. Instituțiile lui Iustinian (cărțile I-II), ed. Lumina Lex, București, 2005
38. Curs de drept privat roman, ed. Rosetti, București, 2005, (în colab. cu Mircea Dan Bocșan)
39. Curs de drept privat roman, ed. a II-a, ed. Universul juridic, București, 2006, (în colab. cu Mircea Dan Bocșan)
40. Adagii juridice latinești, ed. Lumina Lex, București, 2007
41. Manual de drept privat roman, ed. Cordial-Lex, Cluj-Napoca, 2009 (în colab. cu Ioan Trifa)
42. Curs de drept privat roman, ed. a III-a, ed. Universul juridic, București, 2010 (în colab. Mircea Dan Bob)
43. Curs de drept privat roman, ed. a IV-a, ed. Universul juridic, București, 2011 (în colab. Mircea Dan Bob)
44. Curs de drept privat roman, ed. a V-a, ed. Universul juridic, București, 2013 (în colab. Mircea Dan Bob)

B. Articole și studii de specialitate

1. Humanismul la Roma, în *Frământări I* (1938), nr.1, p. 15-16
2. Neohelenismul german din veacul lui Goethe, în *Frământări I* (1939), nr. 4, p. 23-25
3. Funeraliile romane, în *Frământări I* (1939), nr. 7-8, p. 20-21
4. Note privind jurisprudența străină, în *Pandectele săptămânale XII* (1946), nr. 1-10 (lunar)
5. Quintus Mucius Scaevola, în *Pandectele române XXVII* (1948), nr. 1, coll. 1-3
6. Legile penale ale lui Sulla, în *Buletinul Universității Babeș-Bolyai*, 1956, seria Științe sociale, vol. I, nr. 1-2, p. 105-120
7. Legiurile Caragea, în *Justiția nouă*, XII, (1956), nr.5, p.943-947
8. Pravilniceasca condică, în *Justiția nouă*, XIII, (1957), nr. 7, p. 1361-1365
9. Tehnica juridică. Criteriu de distincție între Școala sabiniană și proculiană, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1959, seria III, fasciculus 2, p. 55-65
10. Bartolus și teoria statutelor, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1959, seria 111, fasciculus 2, p.181-187
11. Contribuții la problema imunității feudale pe teritoriul patriei noastre, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1960, seria III, fasciculus 2, p.29-52
12. Zakon sudnii liudemă, în *Revista Studii*, XIV/1961, nr. 1, p.229-230
13. Contribuții la studiul satelor devălmașe românești, în *Studii*, XIV/1961, nr. 3, p. 751-766
14. Problemele cursului de istoria statului și dreptului român, în *Revista învățământului superior*, IV/1962, nr.8, p.58-67

16. Actele juridice ale organizațiilor obștești, în *Justiția Nouă*, XIX/1963, nr. 8, p. 30-42
17. *Ius publicum — ius privatum*, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1963, seria *Iurisprudentia*, p. 7-20
18. Cercetările privind istoria statului și dreptului în țara noastră, în *Studii*, 1964, nr. 1, p. 117-133; nr. 2, p. 364-371
19. Rolul istoriei statului și dreptului în formarea tânărului jurist, în *Revista învățământului superior*, VI/1964, p. 21-25
20. Notă cu privire la elementele posesiunii romane, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1964, seria *Iurisprudentia*, p. 167-169
21. Rezultatele cercetărilor cu privire la istoria statului și dreptului român, în *Justiția Nouă*, XX/1964, nr. 7, p.3-15
22. Lucrările celei de a XII-a Conferință internațională Pugwash, în *Justiția Nouă*, XX/1964, nr. 12, p. 165-168
23. On International Regional Conventions, in *Proceeding of the Thirteenth Pugwash Conference on Science and World Affairs*, Czechoslovakia, 1964, p. 143-145
24. L 'evolution constituonelle des pricipautes Roumanines apres 1815, în *Actes du XIIe Congres International des Scinces Historiques*, editat de *Comité International des Sciences Historiques*, Viena, 29 august — 3 septembrie 1965, vol. V, p. 253 și urm.
25. The Importance of the Mutual Economic and Cultural Relations between Various Countries, in *Proceedings ofthe Sixteenth Pugwash Conference on Science and World Affairs*, Poland, 1966, p.169-190 (în colab. cu I. Agârbiceanu)
26. Proclamația de la Islaz (1848), declarație a drepturilor omului și cetățeanului, în *Revista română de drept*, XXIV/1968, nr. 5, p. 45-54

27. Gândirea politică a lui Nicolae Bălcescu, în *Revista română de drept*, XXV/1969, nr. 7, p. 66-73
28. Elemente psihologice în mediațiunea internațională, în *Revista română de studii internaționale*, nr. 3 (13), 1971, p. 83-88
29. Jacques Cujas, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1969, seria *Iurisprudentia*, p. 89-96
30. Le droit geto-dace, in *Gesellschaft und Recht in griechisch-römischen Altertum Teil 2*, ed. de Deutsche Akademie der Wissenschaften zu Berlin
31. – *Schriften der Sektion für Altertunswissenschaft*, 52, Berlin, 1969, p. 47-76
32. Jumătate de secol de învățământ juridic clujean (1919-1969), în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1970, seria *Iurisprudentia*, p. 21-35 (în colab.)
33. Jocurile simulate, în *Forum*, an. XII, 1970, nr. 10, p. 82-83
34. La Proclamation d'Islaz (Declaration des droits de l'homme et du citoyen -
35. 1848), în *Revue internationale de droit comparé*, 1970, nr. 3, p. 491-501
36. Il Diritto scitico, în *Studi in onore di Giuseppe Grosso*, Torino, Ed. G. Giapichelli, 1970, vol. 10, p.287-303
37. Hugo Grotius și problema suveranității, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1971, an XVI, seria *Iurisprudentia*, p. 15-22
38. Organizația Națiunilor Unite și codificarea dreptului internațional, în
39. *Revista română de drept*, an XXVII, 1971, nr.8, p.33-45
40. Le droit romano-byzantin a-t-il été reçu dans les Principautés Roumanies?, în *Revue d'histoire*, tom. X, nr. 2, 1971, p. 237-257

41. Der Beitrag Nicolae Titulescu zur Lösung einiger Fragen des Völkerrechts und der internationalen Beziehungen, în Internationales Recht und Diplomatie, Köln, 1971, p. 101-110
42. Die Naturrechtsauffassung von Hugo Grotius in De iure belli ac pacis, în Studia Universitatis Babeș-Bolyai, 1972, XVII, seria Iurisprudentia, p. 73-79
43. Câteva reflecții asupra lui Hugo Grotius, în Revista română de studii internaționale, p. 115-128, nr. 4(18), 1972
44. Grotiana, studii olandeze cu privire la Hugo Grotius, în Studia Universitatis Babeș-Bolyai, 1973, XVIII, seria Iurisprudentia, p. 113-118
45. Cel de al 49-lea Congres al juriștilor din Republica Federală Germană, în
46. Studii cercetări juridice, nr. 2, an 18 (1973), p. 315-317 (în colab.)
47. Les facteurs objectifs d'inspiration du droit dans la Roumanie, în Revue roumaine des sciences sociales. Série de sciences juridique, tom. 17, 1973, nr. 2, p.203-219
48. Opera juridică a umanismului transilvănean Johannes Honterus (1498-1549), în Revista română de drept, an XXX, 1974, p.39-47 (în colab. cu Günter Tontsch)
49. La colonat dans la Dacie Romaine, în Revue historique de droit français et étranger, 1973, an 51, nr. 4, p. 730-731
50. Le droit comparé et l'enseignement juridique. Aperçu historique, în Revue roumaine des sciences sociales. Série de sciences juridique, tom. 18, 1974, nr. 1, p. 53-61
51. Morala și dreptul în concepția filosofilor greci, în Studia Napocensis, I, Cluj, 1974, p. 7-26

52. Le rôle de la conscience juridique dans le processus de création du droit dans la Roumanie, în *Revue roumaine des sciences sociales. Série de sciences juridique*, tom.18, 1974, nr. 2, p. 203-218
53. Instituțiile de stat și de drept în cetățile grecești din Dobrogea, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1974, seria *Iurisprudentia*, p. 95-104
54. Vorwort la lucrarea lui G. Tontsch *Die Rechtstellung des Ausländers in Rumünien*, Kiel, 1975, p. 13-15
55. Horace. *Carmina*, III, 24, 9-16 et la propriété foncière chez les Gétodaces, în *Revue historique de droit français et étranger*, 1975, nr. 1, p. 190 și urm.
56. Les Gétodaces furent-ils polygames ou monogames?, în *Revue historique de droit français et étranger*, 1975, nr. 1, p. 708 urm.
57. Le rôle de la technique juridique dans le processus de création du droit dans la Roumanie, în *Revue roumaine des sciences sociales. Serie de sciences juridique*, tom. 19, 1975, nr. 1, p. 17-30
58. Argumente juridice ale revendicărilor românești din *Supplex Libellus Valachorum*, în *Revista de istorie*, tom 29, 1976, nr.1, p. 105-113
59. The process of creation of Romanian law, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1977, seria *Iurisprudentia*, p. 8-14
60. Drept roman și drept actual, în *Studii și cercetări juridice*, an 22 (1977) nr. 3, p. 271-280
61. Il concetto di rivoluzione e le trasformazioni del diritto romano, în
62. *Index*, 1977, nr. 7, p. 125-132
63. Formarea statului dac, în *Studii și cercetări juridice*, an 24 (1979) nr. 3, p. 279-293
64. Mutamenti quantitativi e qualitativi, în *Labeo. Rassegna de diritto romano*, Napoli, 1980 (26), nr. 2, p. 222-229

65. Juridical institutions of the Dacians, în *Nouvelles Etudes d'Histoire*, vol. 66. 1, 1980, Bucarest, p.56-69
67. Les problèmes de l'État dans le *De iure belli ac pacis* de Hugo Grotius, în
68. *Grotiana*, vol. II, 1981, p. 30-44
69. Instituțiile politico-juridice autohtone în perioada migrațiilor (sec.III-VIII), în *Studii și cercetări juridice* nr. 2, an 27, aprilie-iunie, 1982, p. 153-158
70. La contribution de Nicolae Titulescu à la solution de quelques problèmes de droit des relations internationales, în *Revue Roumaine d'Etudes Internationales*, nr. 4-5, an 16, Bucarest, 1982, p. 359-369
71. Patru sute de ani de la nașterea lui Hugo Grotius, în *Revista română de drept*, nr.4, an 39, 1983, p.26-27
72. Statul și dreptul în lucrarea lui Hugo Grotius *De iure belli ac pacis*, în
73. *Studii și cercetări juridice* nr. 4, an 28, 1983, p. 326-336
74. Les premisses de la formation des institutions juridiques sur le territoire carpto-ponto-danubien, în *Solidalitas. Scritti in onore di Antonio Guarino*, Napoli, 1984, p. 4019-4030
75. Premisele formării instituțiilor juridice în spațiul carpto-ponto-danubian, în *Studii și cercetări juridice*, nr. 2, an 30, 1985, p. 167-173
76. Die Rezeption des Römisch-Byzantinischen Rechtes in den Rumänischen Fürstentumen. Theorien und Realitäten, în *Nouvelles Etudes d'Histoire*, Stuttgart, 1985, p. 7-19
77. L'idée de droit naturel dans le *De iure belli ac pacis*, în *Grotiana*, 6,
78. 1985, p.38-45
79. Delicte informatice, în *Studii și cercetări juridice* nr. 3, an 31, 1986,
80. p. 270-274

81. La conception de Hugo Grotius sur le droit naturel, în *Revue Roumaine d'Etudes Internationales*, nr.2, an XXX, Bucarest, 1986, p. 265-273
82. Contractele informatice, în *Studii și cercetări juridice* nr. 1, 1987, p. 70-75
83. Informatica și documentarea juridică, în *Studii și cercetări juridice* nr. 3, 1987, p. 270-275
84. Logică, calculatoare, drept, în *Studii și cercetări juridice* nr. 1, 1988, p. 85-91
86. Învățământul juridic asistat de calculator, în *Studii și cercetări juridice* nr.2, 1988, p. 75-179
87. Le sceau de Rome dans la formation du droit roumain, în *Revue roumaine des sciences sociales. Série de sciences juridique*, nr.2, 1988, p.167-173
88. Calculatorul în ajutorul deciziei, în *Studii și cercetări juridice* nr. 1, 1989, p. 85-91
89. Calculatoarele și dreptul de autor, în *Studii de drept românesc*, anul 2(35), nr. 1, ianuarie-martie, 1990, p. 75-78
90. Ocrotirea programelor de calculator, în *Studii de drept românesc*, nr. 2, aprilie-iunie, 1990, p. 193-199
91. La société et le droit dans la période de transition de l'antiquité dacoromaine au féodalism roumain, în *Revue roumaine des sciences sociales. Série de sciences juridique*, tom XXXIV, nr. 1, 1990, p.67-73
92. L'actualité du droit romain, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, nr. 2, 1990, seria *Iurisprudentia*, p. 3 și urm.

93. Les vues de l'historien Nicolae Iorga sur l'Etat et le Droit byzantins, în *Revue roumaine des sciences sociales. Série de sciences juridiques*, nr. 1-2, 1991, p. 83 și urm.
94. Formations préétatiques roumaines au commencement du Moyen-Âge, în *De la Res Publica a los estados modernos*, Bilbao, 1992, p. 161 și urm.
95. Les hommes bons et vieux, în *La justice au Moyen-Âge*, Lille, 1992, p. 63 și urm.
96. Le droit de la famille dans l'ancienne coutume roumaine, în *Revue roumaine des sciences sociales. Série de sciences juridique*, nr. 2, 1993, p. 227 și urm.
97. Trei decenii de la dispariția unui romanist: George Dumitriu, în *Studii de drept românesc*, nr. 1, 1993, p. 271 și urm.
98. La politique législative de Justinien, în *Revue roumaine des sciences juridique*, nr. 1, 1993, p. 135 și urm.
99. La position juridique des personnes dans la coutume féodale roumaine, în
100. Homenaje al prof. Gonzalo Martinez Diaz, Madrid, 1993, p. 267-278
101. L'acte à cause de mort dans le droit roumain. Des origines à la révolution de 1848, în *Recueils de la Société J.Bodin*, Bruxelles, 1993, p. 223 și urm.
102. Les institutions juridique des cités grecques, în *Revue roumaine des sciences juridique*, nr. 1, 1994, p.77 și urm.
103. La Constitution Roumaine de 1866, în *Cuadernos informativos de derecho*, Barcelona, nr. 17, 1994, p. 4387 și urm.
104. Cu privire la pronunțarea limbii latine, în *Acta Musei Porolissensis*, XVIII, Zalău, 1994, p. 489 și urm.

105. Răspunderea contractuală în dreptul roman, în Studii de drept românesc, nr. 1, 1995, p. 101 și urm.
106. Affectio maritalis, în Revue roumaine des sciences juridique, nr. 1, 1995, p. 109 și urm.
107. La Constitution Roumaine de 1923, în Libertés, pluralisme et droit, Bruxelles, 1995, p. 301 și urm.
108. Răspunderea juridică în Legea celor XII table, în Studii de drept românesc, nr. 3-4, 1996, p. 261 și urm.
109. Valoarea prezentă a eposului homeric, în Acta Musei Napocensis 33, nr. 1, 1996, p. 261 și urm.
110. Al XI-Iea Colocviu Romanistic-canonistic (Roma), în Studii de drept românesc, nr. 3-4, 1996, p. 278 și urm.
111. Palingenesia Iuris Daci, în Omaggio Adamesteanu, Clusium, 1996, p. 129 și urm.

C. Dicționare și enciclopedii

1. Dicționar diplomatic, București, 1979, 1061 p. (în colab.)
2. Enciclopedia civilizației romane, București, 1982, 827 p. (în colab.)
3. English-Romanian Legal Dictionary, București, 1994, 152 p., în colaborare cu Rodica Calciu
4. Dicționar juridic român-englez, București, 1995, 158 p., în colaborare cu Calciu Rodica
5. Mic dicționar juridic, ed. Lumina Lex, București, 1999
6. Dicționar juridic poliglot, ed. Cordial Lex, Cluj-Napoca, 2008, în colaborare cu Ioan Trifa
7. Dicționar juridic latin-român, ed. Cordial Lex, Cluj-Napoca, 2009, în colaborare cu Ioan Trifa

8. Dicționar juridic poliglot român-englez-francez-german-italian, ed. Cordial Lex, Cluj-Napoca, 2009, în colaborare cu Ioan Trifa și Rodica Hanga Calciu
9. Mic dicționar poliglot român-englez-latin-francez-italian-german, ed. Cordial Lex, Cluj-Napoca, 2009, în colaborare cu Ioan Trifa
10. Mic dicționar socio-juridic grec-român, ed. Cordial Lex, Cluj-Napoca, 2010, ediție îngrijită de Ioan Trifa
11. Termeni socio-juridici latini în limba engleză, ed. Cordial Lex, Cluj-Napoca,
12. 2010, ediție îngrijită de Ioan Trifa

D. Recenzii

1. Gh. Năstase, Stabilitate și nestabilitate în materie de funcțiune publică, în *Pandectele săptămânale*, XXIII (1947), nr.8-10, p.82
2. Dr. Franco Bonofacio, *Ricerche sulla Ie Falcidia de legatis*, în *Pandectele române*, XXVII (1949), nr. 10, p. 59
3. R. Hoetink, *The Origine of the Dual Mode in Roman Procedure*, în *Curierul judiciar*, LVII (1948), nr. 3-4, p. 32
4. Răspuns la o recenzie, în *Justiția Nouă*, nr. 7/1957, p. 1361-1365
5. Răspuns la o „nouă recenzie”, în *Justiția Nouă*, nr. 1/1958, p. 159-166
6. I.S.Novitski, *Osnovi rîmakogo grajdaneskogo prava*, în *Revista Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1959, seria III, Fasciculus 2, P.189-191
7. T.R.Popescu, *Dreptul familiei*, I-II, în *Justiția Nouă*, XV (1959) nr. 1, p. 164-
8. 170 (în colab.)
9. Gh. Fekete, *Curs de drept civil*, în *Justiția Nouă*, XV (1959) nr. 1, p.164-170

10. (în colab.)
11. E. Barasch, I.Nestor, S.Zielberstein, Ocrotirea părintească, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1961, seria III, Fasciculus 2, p. 192-195
12. D. Tudor, Istoria sclavagismului în Dacia Romană, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1963, seria *Iurisprudentia*, p. 151
13. T. Drăganu, Actele de drept administrativ, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1963, seria *Iurisprudentia*, p. 129-133 (în colab. cu I. Ceterchi)
14. H. Jacotă, Curs de drept internațional privat, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1963, seria *Iurisprudentia*, p.133-135 (în colab.)
15. Gh. Cront, Instituții medievale românești. Înfrățirea pe moșie. Jurătorii, în *Revista Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1970, seria *Iurisprudentia*, p. 180, vol. 1-2 (în limba germană)
16. M. Malița, Diplomația. Școli și instituții, (recenzie în limba germană), în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1973, seria *Iurisprudentia*, p. 183-184
17. J. de Momilly, La loi dans la pensée grecque, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1973, seria *Iurisprudentia*, p. 183-184
18. P. Catalano, Tribunato e resistenza: Populus Romanus Quirites, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1977, seria *Iurisprudentia*, p. 74
19. Haralambos K. Papstathis, To nomothetikon ergon tis kyrillometho dianis hieropostolis en Megali Moravia, Salonic, 1978, în *Studii și cercetări juridice*, nr. 3/1979, p. 308-309
20. G. Diosdi, *Contract in Roman Law*, Budapest, 1981, 230 p., în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1983, seria *Iurisprudentia*, p. 74 și urm.
21. P. Movcian, Prava celoceka, 1982, în *Studii și cercetări juridice*, nr.3/1983, p. 282-283

22. Mario G. Losano, *Informatica per le scienze sociali*, Torino, 1985, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, nr. 1, 1986, seria *Iurisprudentia*, p. 78
23. P.H. Steinauer, *L 'informatique et l'application du droit*, Fribourg, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1979, seria *Iurisprudentia*, p. 73-74
24. P.H. Steinauer, *La logique au service du droit*, Fribourg, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, 1979, seria *Iurisprudentia*, p. 75-76
25. H.K. Papastathis, *Nomocanon Gheorghiou Tropezountiou*, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai*, nr. 1, 1987, seria *Iurisprudentia*, p.76
26. Mario G.Losano, *II diritto privato dell 'informatica; II diritto pubblico dell 'informatica*, Torino, 1986, în *Studii și cercetări juridice*, nr. 4/1987, p. 371-372
27. Mario G. Losano, *I grandi sistemi giuridici*, Torino, 1986, în *Studii și cercetări juridice*, nr.4/1988, p. 383-384
28. M. Jacotă, Gh.Piticaru, *Drept privat roman*, în *Studii de drept românesc*, serie nouă, nr.2, an II/35, aprilie-iunie, 1990, p. 211
29. M. Jacotă, *Dreptul roman*, în *Studii de drept românesc*, serie nouă, nr. 3/1993, p. 284 și urm.

E. Traduceri și documente latine

Colaborator ca traducător de limbă latină la publicarea documentelor medievale transilvănene apărute în 10 volume în *Documente privind istoria României*, ed. Academiei, București, 1953.

VII. COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

A. În țară

1. Bartolus și teoria statutelor, 1956, dec. 14-16, sesiunea științifică a Universității Cluj
2. Cu privire la formele de acordare a imunității feudale în vechiul drept românesc, 1958, mai 25-29, sesiunea științifică a Universității Cluj
3. Problema prescripției extinctive în dreptul succesoral roman, sesiunea științifică a Universității Cluj, 1960
4. Concepțiile lui Hugo Grotius cu privire la dreptul natural, 1964, 13-14 iunie, sesiunea științifică a Universității Cluj
5. Elemente psihologice în mediațiunea internațională, 1969, sesiunea științifică a A.D.I.R.I. București

B. În străinătate

1. *Société internationale F.D. Visscher pour l'Histoire des droits de l'antiqué*
 1. Namur — Liege (sept. 1985): Les intérêts économique de Rome et l'organisation financière de la Dacie romaine
 2. Salzburg (sept. 1988): Le travail libre dans la Dacie après la conquête romaine. Aspects juridiques
 3. Ferrara (sept. 1989): Les lois pénales de Sylla
 4. Miskolc — Eger (sept. 1991): La responsabilité juridique dans les tryptiques de la Dacie romaine
 5. Amsterdam — Utrecht (sept. 1991): La politique législative de Justinien

6. Oxford (sept. 1993): Palingenesia iuris Daci
 7. Viena (sept. 1994): L'affectio maritalis dans le mariage postclassique
 8. New-Orleans (sept. 1995): La réception. Ses formes et son importance historique
 9. Bruxelles (sept. 1996): *Defensores* - les ombudsmen romains
2. *Société Jean Bodin pour l'Histoire comparatife des institutions*
1. Budapesta (mai 1990): L 'acte à cause de mort dans le droit roumain (Des origines à la Révolution de 1848)
 2. Copenhaga (mai 1993): Le procès dans le droit coutumier roumain
 3. Anvers (mai 1996): La sécularisation des biens ecclésiastiques en Roumanie au 19e siècle
3. *Société d'histoire du droit*
1. Louvain (mai 1988): Le langage juridique est-il le langage descriptif du droit ou le droit lui même?
 2. Lille (mai 1989): Les hommes bons et vieux dans la justice du Moyen-Âge Roumain
 3. San Sebastian (mai 1990): Formations préétatique roumaines au commencement du Moyen-Âge
 4. Strasbourg (mai 1991): Le droit de la famille dans l'ancienne coutume roumaine
 5. Pavia — Milan (mai 1992): Rome et l'organisation des villes et des villages en Dacie
 6. Anvers (mai 1993): La Constitution Roumaine de 1923: libertés et unification

7. Rennes (mai 1994): L'administration et le droit dans l'unification de l'Empire romain
8. Alicante (mai 1995): L'empire russe et le droit au XVIIIe siècle
9. Budapesta (mai 1996): La formation de la coutume roumaine (Ius Valachicum)

4. *Bicentenaire de la Revolution française. Organizat de Universitatea René Descartes (Facultatea de Drept)*
 1. Paris (sept. 1989): La Revolution et les projets roumaines de réformes socio-politiques (1789-1815)

5. *Da Roma alla Terza Roma. Seminari internazionali di Studi Storici*
 1. Roma (aprilie 1988): L'organisation de la paix universelle de Georges de Podbrany, roi de Bohème (1458-1471)
 2. Roma (aprilie 1992): L'historien N Iorga sur l'Etat et le Droit de la Nouvelle Rome

6. *Colloquio dei romanisti*
 1. Novi-Sad (oct. 1991): L'historien Polybe et la democratie romaine

7. *Colloquio Internazionale Romanistico Canonistico*
 1. Roma (mai 1996): La personnalité internationale de l'individu dans le droit de l'avenir

IX. PARTICIPĂRI LA DIFERITE CONGRESE

2. Congresul istoricilor de la Viena (1965) și București (1980)
3. Conferința mișcării mondiale Pugwash: Karlovy-Vary (1964), Sopot (1966), Zagreb (1967), Ronneby (1967) și Nisa (1968)
4. Seminarul Universităților vest-europene, Cambridge (1967)
5. Congresul orașelor înfrățite, Liubliana (1967)
6. Conferința UNESCO, Varna (1968)
7. Conferința asupra mediațiunii internaționale, Londra (1969)
8. Seminariile științifice ale Universității libere din Amsterdam (1970-1971)
9. Zilele juridice româno-franceze, Paris —Orléans (1971)
10. Congresul juriștilor germani, Diisseldorf (1972) etc.

X. CURSURI ȘI PRELEGERI DESFĂȘURATE ÎN STRĂINĂTATE

Profesorul Vladimir Hanga a desfășurat activități didactice (universitate și postuniversitare) și în străinătate, la prestigioase universități, după cum urmează: Collège d'Europe, Bruges, 1971 (*L'inspiration et la mise en oeuvre du droit dans la Roumanie*), în Franța (Societatea de drept comparat din Paris), Facultatea de Drept din Strassbourg (1969) având ca temă *Le droit geto-dace*. În Olanda a conferențiat la Universitatea liberă și Facultatea de Drept din Amsterdam și Leiden (1971) pe teme *Reflections sur Grotius* și *La reception du droit romano-byzantin dans les Principautés Roumaines*.

La Congresul juriștilor de la Düsseldorf (1972) a vorbit despre *Nicolae Titulescu und die europäische Verständigung*.

În anul 1974, a conferențiat la Facultatea de Drept din Heidelberg despre *Die Rezeption des römisch-byzantinischen Rechtes in den rumänischen Fürstentümern. Theorien und Realitäten*, la Facultatea de Drept din Kiel despre *Der Beitrag Nicolae Titulescu zur Lösung einiger Fragen des Völkerrechte und der internationalen Beziehungen*, iar la Institutul Max Planck pentru istoria dreptului din Frankfurt am Main, despre *Der siebenbürgische Humanist Johannes Honterus – als Rechtswissenschaftler*.

În cadrul Seminarului de studii organizat de Universitatea din Sassari (Italia), a conferențiat în 1976 despre *Importanza del diritto romano*; la Colocviul internațional de romanistică de la Leipzig (1977) despre *Römisches Recht und aktuelles Recht*, iar la Facultatea de Drept din Geneva despre *L'actualité du droit romain*, în anul 1978.

La Geneva și New York, între anii 1977 -1984 a avut calitatea de expert O.N.U. la ședințele privind drepturile civile și politice, participând activ la discuțiile, propunerile și soluțiile Comitetului.

XI. CONDUCĂTOR DE DOCTORAT

A condus doctorate în specializările Drept roman și Istoria dreptului românesc la UBB Cluj-Napoca. Printre cei îndrumați se numără: Mircea-Dan Bob (profesor de Drept Roman și Drept civil – Succesiuni la UBB Cluj-Napoca), Durido Buia (fost profesor de Drept Roman și Procedura civilă, la UBB Cluj-Napoca și Univ. Dimitrie Cantemir Cluj-Napoca), Ioan Floca (fost profesor de Drept bisericesc și administrație la Institutul teologic universitar din Sibiu) Radu Ghidău (avocat, fost preparator la Drept Roman la UVG Arad), Radu Mihnea (avocat, conferențiar la Drept Roman și Drept civil – Obligații la Univ. Dimitrie Cantemir Cluj-Napoca), Ioan Trifa (profesor și fost decan al Facultății de Drept a UVG Arad) și Gheorghe Vîja (fost președinte al tribunalului Sibiu, fost conferențiar la Istoria Dreptului la ULB Sibiu).